

ISSN: 2146-1961

Bayburtlu, A. S. & Yılmaz, Ulusoy, D. & Keklik, Kal, F. (2021). Türkü Sözlerinde Şiddet Çağrıştıran İfadeler: İç Anadolu Bölgesi Örneği, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(45), 475-488.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2924>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

TÜRKÜ SÖZLERİNDE ŞİDDET ÇAĞRIŞTIRAN İFADELER: İÇ ANADOLU BÖLGESİ ÖRNEĞİ

Ahmet Selçuk BAYBURTLU

Öğr. Gör. Şırnak Üniversitesi, Şırnak, Türkiye, selcuk.bayburtlu.025@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6906-2694

Duygu ULUSOY YILMAZ

Dr. Öğr. Üye. Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye, dulusoy78@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0924-3071

Funda KEKLİK KAL

Öğr. Gör. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye, fundakeklick@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7440-7549

Gönderim tarihi: 05.04.2021

Kabul tarihi: 08.08.2021

Yayın tarihi: 07.09.2021

Öz

Şiddet, doğuştan gelen bir davranış olmasının yanı sıra sonradan öğrenilen davranışları da kapsar. Kişinin yetiştiği, sürekli iletişimde olduğu aile, arkadaş çevresinden ve kitle iletişim araçlarından görerek öğrendiği, kimi zaman uyguladığı, zaman içinde yayılması muhtemel toplumsal bir sorundur. Sadece fiziksel olmayıp, psikolojik, bireysel, kültürel, toplumsal ve cinsel boyutları ile ele alınması gereken bir olgudur. Kültürün devamlılığını sağlayan halk türküleri incelendiğinde şiddetin farklı boyutlarını içeren sözlerin varlığı dikkati çeker. Bu çalışma, toplumun duygularının dışavurumuna ilişkin önemli ipuçları veren ve nesiller aracılığı ile aktarılan türkülerin, geleneksel unsurların yanı sıra şiddetin de farkına varmaksızın gelecek nesillere aktarılması ve şiddete ilişkin unsurların zaman içinde kanıksanmasına aracı olduğu düşüncesinden yola çıkılarak yapılandırıldı. Bu çalışmanın tüm verileri, TRT nota arşivinden elde edilen TRT halk müziği repertuarında yer alan 6517 türküden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında TRT halk müziği repertuarında yer alan toplam 6517 türkü doküman analizi yöntemi ve belgesel tarama modeli kullanılarak incelendi, şiddet içeren kelime yoğunluğuna göre bölgeler saptandı. Bu çalışma, TRT halk müziği repertuarına kayıtlı toplam 1440 türkü –İç Anadolu Bölgesi kapsamındaki yörelere ait içinde 203 halk türküsü ile en çok şiddet içeren kelimenin tespit edildiği İç Anadolu Bölgesi ile sınırlandırıldı. Bölge içinde türkü sözlerinde en fazla şiddet unsuru içeren türkülerin yüzde 21 ile Sivas, yüzde 12 ile Kayseri en az ise yüzde 1 türkü ile Aksaray, yüzde 1 türkü ile Karaman ili olduğu tespit edildi. Türkü sayısı oranına bakıldığında ise yüzde 25,8 ile Niğde, yüzde 25,4 ile Çankırı yöresine en az oranın ise yüzde 12,8 ile Yozgat ve yüzde 8' lik oran ile Sivas yöresine şiddet unsuru içeren türkülerin kayıtlı olduğu tespit edildi. Türkü sözlerinin şiddet türü, şiddet boyutu yönüyle analizi sonucunda yüzde 32 ile en fazla psikolojik boyutun, yüzde 7' lik oran ile de en az cinsel boyutun varlığı tespit edildi. Şiddet içeren türkülere ilişkin ayrıntılı veriler çalışmada grafiksel olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkü, şiddet, halk müziği, doküman analizi, müzikoloji.

EXPRESSIONS OF VIOLENCE IN TURKISH FOLK SONGS: CENTRAL ANATOLIAN EXAMPLE

ABSTRACT

In addition to being an innate behavior, violence also includes learned behaviors. It is a social problem that a person grows up to and learns from his family, friends and mass media that he is constantly communicating with, sometimes he applies, and that is likely to spread over time. Not just physical, psychological, individual, cultural, is a phenomenon that needs to be addressed with social and gender dimensions. When the folk songs that ensure the continuity of the culture are examined, the presence of words containing different dimensions of violence draws attention. This study is structured on the basis of the idea that folk songs, which give important clues about the expression of the feelings of the society and are transmitted through generations, are passed on to future generations without being aware of violence as well as traditional elements, and that it is a means for the elements related to violence to become familiar over time. All the data of this study consists of 6517 folk songs in the TRT folk music repertoire obtained from the TRT music archive. Located in TRT repertoire of folk music, folk songs scope of the research were analyzed using total 6517 document analysis documentary screening model method was determined by the intensity of the word violence. This study was limited to the Central Anatolian Region, where the most violent words were identified, with 203 folk songs among a total of 1440 folk songs belonging to the regions within the Central Anatolia Region - recorded in the TRT folk music repertoire. In the region, it was determined that the folk songs that contain the most violent element in their lyrics are Sivas with 21 percent Kayseri with 12 percent, Aksaray with at least 1 percent folk songs, and Karaman with 1 percent folk songs. When the ratio of the number of folk songs was examined, it was determined that the folk songs with an element of violence were recorded in Niğde with 25.8 percent, Çankırı with 25.4 percent, Yozgat at the lowest rate with 12.8 percent and Sivas with 8 percent. As a result of the analysis of folk songs in terms of the type of violence and the dimension of violence, it was determined that there was the highest psychological dimension with 32 percent and the least sexual dimension with the rate of 7 percent. Detailed data on folk songs containing violence are presented graphically in the study.

Keywords: Folk song, violence, folk music, document analysis, musicology.

GİRİŞ

Şiddet, günümüzde sıklıkla karşımıza çıkan ciddi bir toplumsal sorundur. Kimileri tarafından problemleri çözmek ya da problemlerden kurtulmak için bir araç olarak görülürken, şiddete maruz kalan kişilerin fiziksel/ruhsal açıdan mağduriyet yaşamasına neden olmaktadır. Şiddetin sürekliliği, günlük yaşamda -evde, işte, okulda, kitle iletişim araçlarında- sürekli olarak şiddete maruz kalınmasından, zaman içinde şiddetin kanıksanmasından ve buna bağlı olarak gerek bireysel gerek toplumsal olarak yeterli önleyici tepkilerin verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Varlığı çok eski çağlara dayanan şiddet, “bireyin fiziksel ve psikolojik açıdan zarar görmesine, darp edilmesi, yaralanması ve sakat kalmasına yola açacak bireysel ve topluluk hareketlerin tamamıdır” (Mavili, 2014: 15). Sindirmek ve kontrol altına almak amacıyla güç kullanımı anlamına da gelen şiddet (Çelik, 2014: 247), kişinin fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak zarar veren, kişinin üzerinde baskı yapan kişisel veya toplumsal davranış biçimidir (İçağasıoğlu Çoban, 2014: 158). Bir başka deyişle, kişinin karşısındakine yönelik fiziksel güç kullanma/saldırma ve psikolojik olarak olumsuz etki yaratabilecek olaylar bütünüdür (Kocacık, 2001: 2). Hem bireysel hem toplumsal bağlantılı olup (Mavili, 2006: 33-37, Bilican Gökkaya, 2011: 131) türleri açısından fiziksel, duygusal (psikolojik), cinsel, toplumsal, kültürel ve bireysel olmak üzere altı ana başlığa ayrılabilir.

Günümüzde insanlar arasındaki problemlerin başında yer alan şiddet, bireysel ve toplumsal unsurlarla ilişkili bir eylem olmasının yanı sıra toplumun yapısal özelliklerinden beslenen, her toplumda, her dönem görülebilen sosyal bir problemdir (Bilican Gökkaya, 2011: 130-131; Yetim ve Şahin, 1998: 48). Bazı insanlar, birbirleri ile konuşarak sorun çözmek yerine şiddete başvurmakta ve şiddeti bir araç olarak kullanmaktadır (Sağır ve İnci, 2012: 201-202). Bunun temelinde yatan düşünce, kişinin çevresinden görebildiği sorunları şiddet yoluyla çözüme kavuşacağı inancından kaynaklanmaktadır (Can, 2013: 204). Şiddetin bir çözüm yolu olarak görülmesinin diğer bir nedeni, günlük yaşamda şiddet ile her alanda sıkça karşı karşıya kalınması ve şiddetin kanıksanmasıdır. İnsanlar arası ilişkiler, sorunlara üretilen çözüm yolları bir toplumun yapısını yansıtır. Toplumsal yapıyı yansıtan unsurlardan biri sanattır. İnsan eğilimlerinin sonsuz çeşitliliğini özümsemiş bir dil olan sanat, bu bakımdan içinde doğduğu topluluğun çeşitli duygularını da özünde barındırır. Müzikten heykele ve mimariye kadar sanatın farklı alanlarındaki tasarımlarda toplumunun çeşitli duygularının yansımaları görmek mümkündür. Müzik, bu duyguları işitsel olarak aktaran ve bu vesile ile dinleyicileri etkisi altına alan bir ifade şeklidir.

Müzik, insan beyninde sevgi, öfke, korku, coşku, sevinç gibi duyguların yönetildiği limbik sistemi harekete geçirir (Altınölcük, 2004:13). Limbik sistem (duygu ve motivasyon merkezi olan beyin yapıları için kullanılan ortak terim), müziğe tepki vermede işlev görür (Kreutzer, 1991:1). Bundan dolayı müziksel unsurlara bağlı olarak kişinin duygularında ve davranışlarında değişiklikler gözlenir. Müziğin insan üzerindeki etkisi eski zamanlardan beri bilinmektedir. Müzik, savaşlarda, milli bayramlarda, kutsal günlerde, dini ayin ve eğlencelerde yapılan etkinliklerle uyumlu olarak insanların duygularını harekete geçirmektedir (Kirk-Duggan, 2014:1; Colombe, 2006:1). Aristo'ya göre: Duyguları, belirgin olarak ifade hususunda hiçbir şey ritim ve şarkı söyleme kadar kuvvetli değildir (Kemaloğlu, 2008: 10) Platon' da bu görüşe paralel olarak “Hiçbir şeyin insanın ruh haline ritim

ve müzik kadar etki" yapamayacağını ifade eder (Schoen-Nazzaro, 1978: 262; Uslu, 2007: 14). Müziğin, duyguları harekete geçirmesi yönüyle bireyler üzerindeki etkileyici gücünü, halkının özünden doğan türkülerde görmek mümkündür.

Türküler, halkın düşüncelerinin, kültürüne ilişkin unsurlarının önemli birer yansımasıdır ve bu unsurların gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan önemli bir yoldur. Kişilerin çoğu zaman sözlerini sorgulamadan halk türkülerini dinledikleri düşüncesinden hareketle, sözlerde yer alan tüm unsurların zaman içinde kanıksandığını söylemek yanlış olmayacaktır, bu sözler şiddet ifadesi içerse de. Bu çalışmada, bilinçaltında kabul görmeye başlayan şiddet ifadelerinin zamanla toplumda kanıksanan bir davranış haline gelmesine vesile olduğu varsayımıyla türkülerin içerisinde geçen şiddet öğelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini oluşturan TRT halk müziği repertuarında yer alan 6517 halk türküsü içinden, içeriğinde en çok şiddet öğesi barındıran bölge olarak İç Anadolu Bölgesi tespit edilmiştir. Ulusoy Yılmaz, Keklik Kal ve Bayburtlu (2021) tarafından yayımlanma aşamasında olan bir araştırma kapsamında yapılan bu tespit, bu çalışmanın örneklemini ve sınırlılığını belirleyici unsur olmuştur. Çalışma kapsamında, İç Anadolu Bölgesi'ne ait halk türküleri, sözlerindeki şiddet ifadeleri açısından detaylı olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda şu alt problemlere yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1. TRT halk müziği repertuarı İç Anadolu Bölgesi türkülerinin illere göre dağılımı nasıldır?
2. TRT halk müziği repertuarı İç Anadolu Bölgesi toplam türkü sayısının şiddet içeren türkü sayısına oranı nasıldır?
3. Şiddet unsuru içerdiği tespit edilen İç Anadolu Bölgesi türkülerinin illere göre dağılımı nasıldır?
4. İç Anadolu Bölgesi türkülerinde şiddetin hangi boyutları bulunmaktadır?

Bu çalışma kapsamında TRT halk müziği repertuarında yer alan türküler incelendiğinde, sözlerinde şiddet unsuru içeren İç Anadolu Bölgesine ait 203 türkü tespit edilmiştir. Tespit edilen türküler içinden şiddetin farklı boyutlarına ilişkin şu örnekler verilebilir: " Ali efeyi vurdular " (Konya Türküsü-TRT Repertuar No. 242) türküsünde geçen *Ali Efeyi bir kayada vurdular, vurdular da al kanlara koydular* ifadesi ve " Keklik idim vurdular " (Sivas Türküsü-TRT Repertuar No. 224) türküsünde geçen *keklik idim vurdular kanadımı kırdılar, daha ben ne idim ki, anamdan ayırdılar* ifadesi türkü sözlerinde saptanan, şiddet türünü fiziksel şiddet boyutunda, "Sarardım ben sarardım" (Sivas Yöresi-TRT Repertuar No. 1822) türküsünde geçen *kayalardan kayarım, bulamadım ayarım, ben bu dertten ölürsem, kaderime sayarım* ifadesi ve " Ağ gül seni camekânda görmüşler " (Sivas Yöresi-TRT Repertuar No. 9) türküsünün içerisinde geçen *acı poyraz gibi deli esmedim, kaderime küstüm sana küsmedim, ben o yardan umudumu kesmedim* ifadesi türkü sözlerinde gözlenen şiddet türü psikolojik şiddet boyutunda değerlendirilir, " Suda Balık Oynuyor " (Kırşehir Yöresi-TRT Repertuar No. 574) türküsünde geçen *açma güzel sineni cahilim aklım gider* ifadesi ve " Halkalı Şeker Şam Fıstık " (Eskişehir Yöresi-TRT Repertuar No. 43) türküsünde geçen *çok salınma güzel yârim cahilim aklım gider* ifadesi türkü sözlerinde gözlenen şiddet türünü ise cinsel şiddet boyutunda sınıflandırabilmek mümkündür.

TRT repertuarında yer alan türküleri konu edinen farklı perspektifte yapılan çalışmalar görülmektedir. Bunlara örnek olarak Ersan'ın 2012 yılında yayımlanan "Şiirde Coğrafi Yapı: Çarşamba Örneği (Samsun)" başlıklı halk

bilimi çalışması verilebilir. Bu çalışmasında Ersan, Çarşamba yöresi şiirlerini halk bilimsel olarak araştırmış, bestelenip türkü olarak günümüze kadar gelen TRT repertuarına girmiş örneklerin yanı sıra birçok köye giderek maniler derlemiştir. Araştırma sonucunda yoğun olarak akarsu temasının göze çarptığı ve akarsu kavramının Çarşamba’da çok önemli olduğunu tespit etmiştir. Güven, M. (2005) “Türkiye Sahasındaki Hikâyeli Türküler Üzerine Bir Araştırma” Doktora tezinde, dünyada ve Türkiye’de yapılan halk müziği çalışmalarının ilk aşamaları hakkında bilgiler verilmiş, Ülkemizde bilinen en eski çağlarından itibaren toplumdaki halk müziği seyri, kronolojik sıraya göre incelenmiş. Türkü kavramının ortaya çıkışı hakkında bilgi verilmiş. Müzikoloji kapsamında TRT halk müziği repertuarından faydalanan çalışmalara şu örnekler verilebilir; Göher ve İstanbullu’nun 2016 yılında yayımlanan Cinsel Çağrışımlı Türkü Sözlerinin Bölgelere Göre Dağılımı başlıklı çalışması, Türkiye’nin yedi bölgesinden rastgele şekilde seçilen TRT repertuarındaki 2030 türkü üzerine yapılmıştır. Araştırma sonucunda açık bir şekilde ifade edilen cinsel içerikli sözler saptandığı, görülmüştür. İstanbullu’nun bu çalışma öncesinde 2014 yılında tamamlanan doktora tezi dikkati çeker. Kültür ve Müzik Eğitimi Ögesi Olan Türkülerde Kadın Temasının Analizi başlıklı çalışmasında İstanbullu, veri kaynağı olarak TRT repertuarının da olduğu 2000 türküde kadın temasını incelemiştir. TRT repertuarında bulunan türkülerde, Türkiye’nin 7 coğrafi bölgesi dikkate alınmış ve bu bölgeler arasındaki farklılıkları belirlemek, konu ile ilgili bölgesel sosyo-ekonomik ayrımını ortaya koyarak, kadının, Türk Halk Müziğindeki yerinin belirlenmesi amacı tespit edilmiş. Müzikoloji alanında yapılan çalışmalar kapsamında TRT repertuarındaki türkülerini konu edinen bir diğer çalışma Gürbüz’ün 2018 yılında yayımlanan TRT THM Repertuarındaki Curcuna Usulü ile Ölçülmüş Kerkük Türküleri Üzerine Bir İnceleme başlıklı çalışmasıdır. Çalışma kapsamında Kerkük’ün müzik anlayışının karakteristik özelliklerinden olan curcuna usulü ile notaya alınmış türkülerin Türk mûsikîsi usul nazariyatı dikkate alarak notaya alınması konusu irdelenmiştir. “TRT Repertuarına Kayıtlı Bergama Türkülerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” (Baydan ve Yüksel, 2018) başlığını taşıyan bir başka müzikolojik çalışmada ise TRT repertuarına kayıtlı Bergama yöresine ait toplam 34 türkü sözlü- sözsüz olma durumu, derleyen kişi, notaya alan kişi, karar sesi, makam ve usullerine göre incelenmiştir. Yukarıda verilen örnek çalışmalar TRT Halk Müziği Repertuarında yer alan türkülerden ola çıkarak yapılan çalışmaları Müzikoloji alanında şiddetini konu edinen çalışmalar incelendiğinde ise karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır: Uluçay, T. (2018) “Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi” başlıklı çalışmasında, Türkiye’nin 7 bölgesinde yer alan 7 farklı ilde öğrenim gören lise öğrencileri olmak üzere toplam 1909 öğrenci üzerinde -Göka, Bayat, Türkçapar tarafından; 1998 yılında, “Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet” başlıklı çalışmada kullanılmak üzere geliştirilmiş olan- “Şiddet Eğilim Ölçeği” ve -araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Müzik Yaşantısı Anketi” içinde bulunan- “Müzik Dinleme Alışkanlıkları” anketi kullanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin şiddet eğilim düzeyini anlamlı olarak etkilediği ve içeriğinde umutsuzluk öğesini barındıran Arabesk müzik dinleyenlerin şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müzikoloji kapsamında şiddet ve müzik temasını ele alan bir diğer çalışma Taşal, B. Vural, F. (2011) Şarkı Sözlerinde Şiddet Ögesi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma başlıklı çalışmadır. Çalışma kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin en çok dinledikleri müzik grubu ve şarkıcılar saptanmış ve bu şarkıcıların şarkı sözlerindeki şiddet öğeleri belirlenerek konu ile ilgili sonuçlar ve öneriler sunulmuştur. Şenel, O. (2014), Problem Müzik Kavramı ve Bir Problem Müzik Türü Olarak Arabesk başlıklı

çalışmada, araştırma probleminin ne olduğu üzerinde durmuş, arabesk' i toplumsal düzenin ve sağlığın korunması açısından ele almış, problem müzik türleri ile ilişkilendirilen olumsuz davranışların olduğunu yorumlamış, problem müzik kavramı ele alınarak arabesk müzik bu çerçevede tanımlanmıştır. Kırlioğlu, Kalaycı, H, İ. Kırlioğlu, Mehmet. Akpınar, B. Şenel, D. Demirel, R. Şarkılarda Kadına Yönelik Şiddetin İzleri: Niteliksel Bir Çalışma, başlıklı çalışmada, Araştırmada kadınlara yönelik olumsuz tutumlar şarkılar üzerinden incelemiştir. Televizyon müzik kanalları ve şarkı sözleri sitelerinden elde edilen verilerde, kadına yönelik olumsuz yargı bulunan 300 şarkı dört araştırmacı tarafından nitel araştırma desenine uygun olarak çalışılmıştır. Toplumda Kadın, Cinsellik, Kadına Yönelik Uygunsuz Söylemler ve Davranışlar, Kadının Dış Görünüşü ana temaları ile analiz edilmiştir. Genç, N, H. (2007). Kadın, Şiddet ve Bazı Türkülerdeki Yansımaları, başlıklı çalışmada, Şiddet kavramı kadını aile içinde konumlandıran bir bakış açısıyla, kadına yönelik önyargılar değerlendirilmiştir. Bu çalışma felsefeden sanata, yazına ve müziğe kadar uzanmaktadır. Kadın ve kadına yönelik şiddet kavramlarının türkülerdeki yansımaları incelenmiştir. Yukarı örnek olarak gösterilen tüm çalışmalarda ve genel literatür incelemesi neticesinde TRT repertuarında yer alan türkü sözleri üzerine yapılmış çalışmaların varlığı görülür, ancak hiçbir disiplinde şiddet unsuruna yönelik daha önce yapılmış bir çalışma tespit edilmemiştir. Müzikoloji alanında ise müzik ve şiddet, şarkı sözlerinde şiddet ifadeleri konularına ilişkin çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Türkü Sözlerinde Şiddet: İç Anadolu Bölgesi Örneği, başlıklı çalışmanın ise daha önce yapılmadığı saptanmıştır. Bu çalışma müzikoloji alanında bu kapsamda yapılan ilk çalışma olması nedeniyle önem taşımakta ve alana katkı sağlamaktadır. Şiddet müzik, halk müziği şiddet, sanat müziği şiddet... vb. gibi genel başlıklarda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara da kaynak olabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

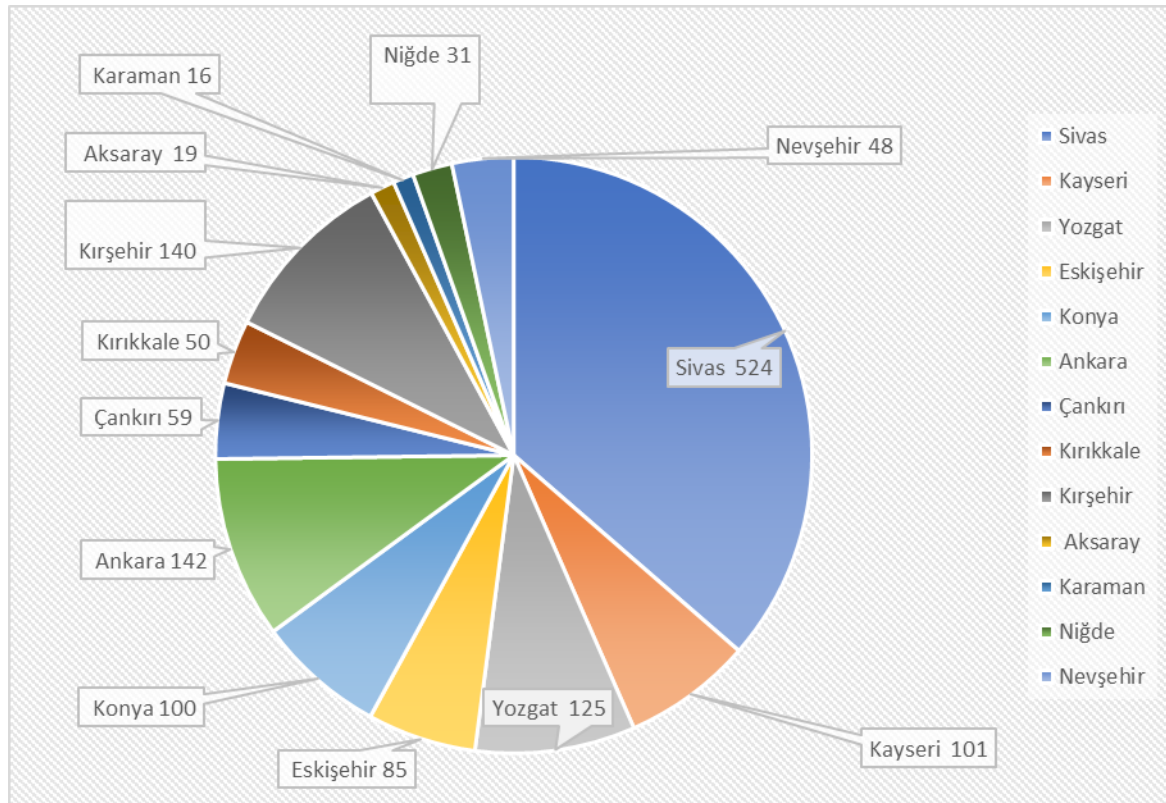
Doküman analizi yöntemi ve belgesel tarama modeli kullanılan çalışmanın veri kaynağını TRT nota arşivi oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında sadece TRT halk müziği repertuarında yer alan türküler dikkate alınmıştır. Doküman analizi pek çok farklı alanda başvurulan bir çalışmanın detaylı incelenmesine katkılar sunan bir yöntem olduğu gibi müzik ile ilgili çalışmalarda da çözümlenmeler yapılabilmesine imkân verir. Doküman analizi, yazılı dokümanların içeriklerini titizlikle ve sistematik bir şekilde analiz eden bir araştırma yöntemidir (Wach, 2013:1). Doküman incelemesi hem basılı hem elektronik materyalleri inceleme işlemidir (Bowen, 2009: 27). Sadece incelemekle kalmayıp verileri anlamlandırmak, değerlendirmek için de kullanılan bir yöntemdir. Dokümanları; nüfus sayımı, devlet istatistikleri gibi resmi dokümanlar, mektup, rapor gibi özel dokümanlar, işitsel görsel dokümanlar gibi "...farklı başlıklar altında sınıflamak mümkündür... yazılı ve basılı olanlar ve olmayanlar gibi" (Kümbetoğlu, 2005: 148) genel bir ayırım yapılabilir. "Dokümanlar... tek başına bir araştırmanın tüm veri" (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 197) kaynağını oluşturabilir. Belgesel tarama modeli ise; Mevcut kayıt ve belgeleri dikkate alarak veri toplamaya belgesel tarama adı verilir. Yazılı veri ile yapılan bu tarama işlemi; kaynakları belirli amaç için bulma, okuma, not alma ve değerlendirme sürecini kapsar (Karasar, 2006:183). Bu çalışmanın tüm verileri, TRT halk müziği repertuarında bulunan türküler olarak belirlenmiştir. Türk Halk müziği repertuarında –sayısı yeni eklemelerle değişebilen, bu çalışmanın yapıldığı an itibarıyla- toplam olarak 6517 türkü yer almaktadır. Öncelikle bu türküler sözleri bakımından detaylı olarak incelenmiştir ve metnin

bütününden hareket edilerek içeriğinde şiddet ifadesi barındıran türküler tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaya göre 6517 türkü içinde 1406 halk türküsü içinde şiddet içerikli ifadelere rastlanmıştır.

Çalışma kapsamının çok geniş olması, çalışmanın sınırlandırılmasını zorunlu kılmıştır. Sınırlandırmanın en çok şiddet içeren türkünün ait olduğu yörelerin bağlı olduğu bölge bazında yapılmasına karar verilmiştir. Türkiye'nin yedi bölgesinde şiddet ifadesi içeren toplam türkü sayısı 1406'dır. Bölgeler dikkate alındığında, 203 türkü ile İç Anadolu Bölgesi'nin, türkü sözlerinde en çok şiddet ifadesi içeren bölge olduğu saptanmıştır. İç Anadolu Bölgesi kapsamında incelenen, TRT Halk müziği repertuarına kayıtlı Sivas, Ankara, Kırşehir, Yozgat, Kayseri, Konya, Eskişehir, Çankırı, Kırıkkale, Nevşehir, Niğde, Aksaray ve Karaman yörelerine ait olan toplam türkü sayısı 1440'tır. İç Anadolu Bölgesine ait, içinde şiddet ifadesi içeren 203 türkünün illere göre dağılımı, illerin toplam türkü sayısının şiddet ifadesi içeren türkü sayısına oranı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma kapsamında metnin bütünü dikkate alınarak saptanan şiddet boyutlarının (cinsel, fiziksel, psikolojik, bireysel, toplumsal, kültürel) illere göre dağılımı da saptanmıştır. Tüm bulgular sayısal ifadelerin yorumlanması ve grafiklerle gösterilmiştir.

BULGULAR

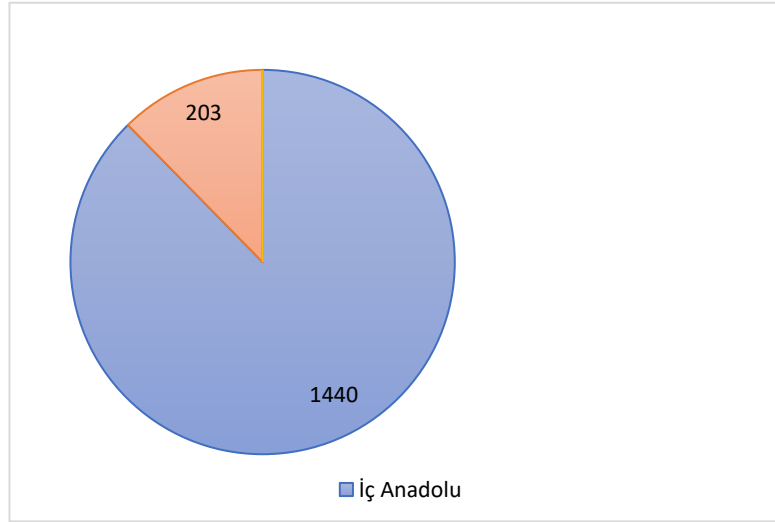
Araştırmada elde edilen bulgular; TRT repertuarı İç Anadolu bölgesinde yer alan genel türkü sayısı, toplam türkü sayısının şiddet içeren türkü sayısına oranı, şiddet içeren türkülerin illere göre dağılımı ve türkülerdeki şiddet boyutları grafik ve tablo ile aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1. TRT Halk Müziği Repertuarı İç Anadolu Bölgesinde Türkü Sayılarının İllere Göre Dağılımı

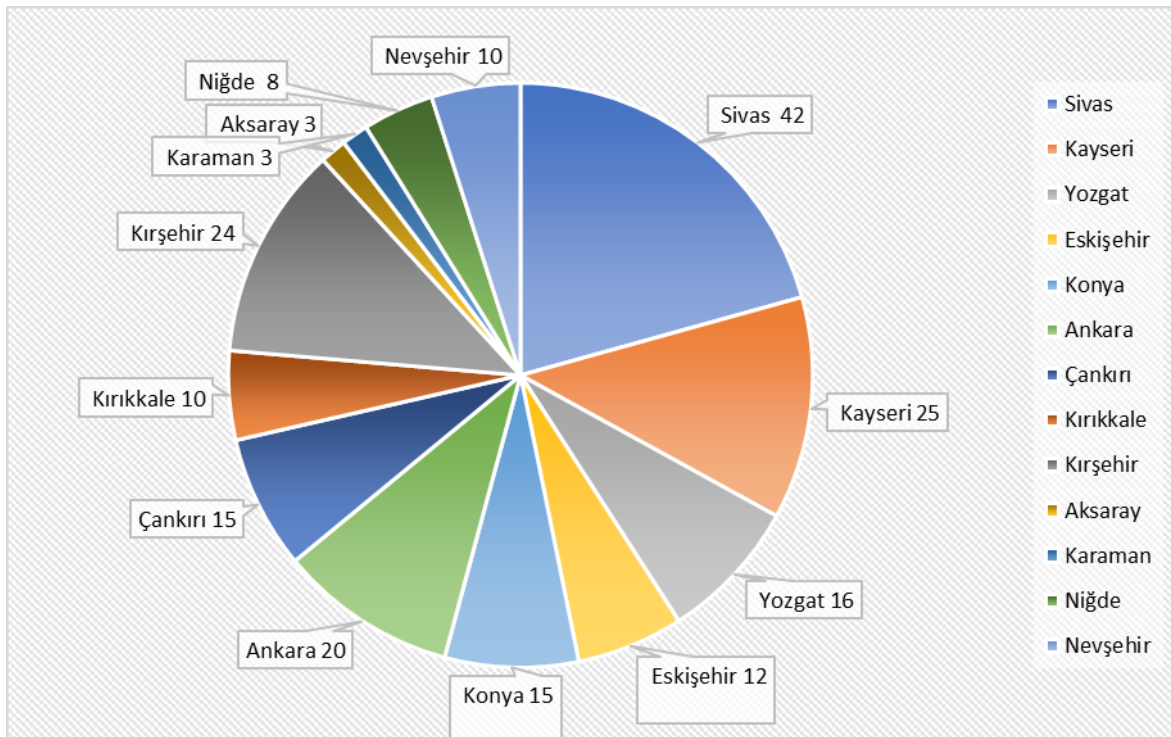
Şekil 1' den anlaşıldığı üzere, TRT halk müziği repertuarı içinde bulunan İç Anadolu bölgesine ait 1440 türkünün illere göre dağılımına bakıldığında, sayıca en çok türkünün 524 türkü ile Sivas yöresine ait olduğu görülmektedir.

Sivas'tan sonra Ankara (142 türkü), Kırşehir (140 türkü), Yozgat (125 türkü), Kayseri (101 türkü), Konya (100 türkü), Eskişehir (85 türkü), Çankırı (59 türkü), Kırıkkale (50 türkü), Nevşehir (48 türkü), Niğde (31 türkü) yöresi görülür. TRT halk müziği repertuarında yer alan İç Anadolu Bölgesine ait türkülerin il dağılımına bakıldığında en az sayıda türkünün Aksaray (19 türkü) ve Karaman (16 türkü) olması dikkati çeker.

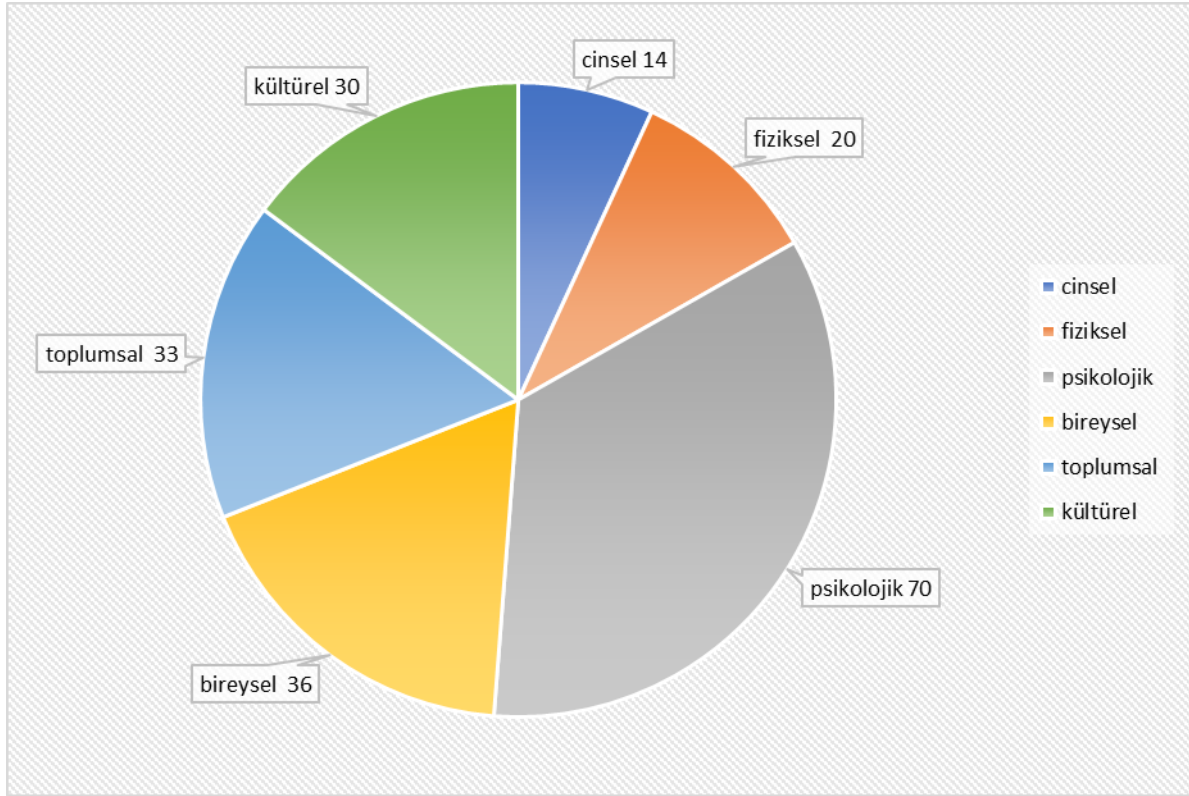
Şekil 2. TRT Halk Müziği Repertuarında Bulunan İç Anadolu Bölgesi Toplam Türkü Sayısının Şiddet İçeren Türkü Sayısına Oranı

Şekil 2' de görüldüğü üzere İç Anadolu Bölgesinde yer alan TRT halk müziği repertuarına ait toplam 1440 halk türküsü içinden, 203 türküde şiddet içerikli ifadeler yer almaktadır.

Şekil 3. İç Anadolu Bölgesinde Şiddet İçeren Türkülerin İllere Göre Dağılımı

Şekil 3'ten anlaşıldığı üzere, İç Anadolu bölgesinde yer alan TRT halk müziği repertuarına ait şiddet unsuru içeren toplam 203 türkünün illere göre dağılımı incelendiğinde, 13 il içinden 42 türkü ile en yüksek Sivas yöresine ait türkülerin sözlerinde şiddet içeren ifadeler olduğu görülmektedir. Sivas ilini sırası ile Kayseri (25 türkü), Kırşehir (24 türkü), Ankara (20 türkü), Yozgat (16 türkü), Konya (15 türkü), Çankırı (15 türkü), Eskişehir (12 türkü), Kırıkkale (10 türkü), Nevşehir (10 türkü), Niğde (8 türkü), Aksaray (3 türkü) takip etmektedir. Sözlerinde en az şiddet ifadesi içeren yörenin Karaman (3 türkü) olduğu görülmektedir.

Şekil 4. TRT Halk Müziği Repertuarındaki İç Anadolu Bölgesi Türkülerinde Şiddet Boyutları

Şekil 4'te görüldüğü üzere İç Anadolu Bölgesinde yer alan TRT halk müziği repertuarına ait 203 türkü şiddet boyutu açısından ele alındığında, en yüksek oranın 70 türkü ile psikolojik şiddet olduğu, psikolojik şiddetten sonraki en yüksek oranın 36 türkü ile bireysel şiddet olduğu görülmektedir. Psikolojik ve bireysel şiddet boyutunu takiben sırasıyla 33 türkü ile toplumsal şiddet, 30 türkü ile kültürel şiddet, 20 türkü ile fiziksel şiddet, 14 türkü ile cinsel şiddet boyutları tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda İç Anadolu Bölgesinde yer alan illerin TRT Türk Halk Müziği repertuarına kayıtlı toplam türkü sayısı ve şiddet içeren türkü sayısı gösterilmektedir.

Tablo 1. İç Anadolu Bölgesi İllerinde Bulunan TRT Halk Müziği Repertuarına Ait Toplam Türkü Sayılarının, İllere Göre Dağılımı, İllerin Toplam Türkü Sayısı, Şiddet İçerikli Türkü Sayısı

İç Anadolu Bölgesinde TRT Halk Müziği Repertuarına ait Türkülerin Bulunduğu İller	Toplam Türkü Sayısı	Şiddet İçerikli Türkü Sayısı
Sivas	524	42
Ankara	142	20
Kırşehir	140	24
Yozgat	125	16
Kayseri	101	25
Konya	100	15
Eskişehir	85	12
Çankırı	59	15
Kırıkkale	50	10
Nevşehir	48	10
Niğde	31	8
Aksaray	19	3
Karaman	16	3

Tablo 1'e göre, İç Anadolu Bölgesi türkülerinin illere göre dağılımı kapsamında şiddet içerikli türkü sayısının genel il türkü sayısına oranı ele alındığında şu verilere ulaşılmaktadır. En çok türkünün olduğu Sivas ili türkülleri incelendiğinde 42 türkünün şiddet içerikli olduğu saptanmıştır. Buna göre, Sivas ilindeki şiddet içerikli türkü sayısının toplam türkü sayısına oranı $42/524$ 'tür. Sivas ilinden sonra en çok türkü sayısına sahip olan Ankara'nın şiddet içerikli türkü sayısının toplam türkü sayısına oranı $20/142$ 'dir. Bunu takip eden illerin şiddet içerikli türkü sayılarının toplam türkü sayılarına oranları şöyledir: Kırşehir $24/140$ türkü, Yozgat $16/125$ türkü, Kayseri $25/101$ türkü, Konya $15/100$ türkü, Eskişehir $12/85$ türkü, Çankırı $15/59$ türkü, Kırıkkale $10/50$ türkü, Nevşehir $10/48$ türkü, Niğde $8/31$ türkü, Aksaray $3/19$ türkü, Karaman $3/16$ türkü.

TARTIŞMA ve SONUÇ

TRT halk müziği repertuarında bulunan 6517 halk türküsünün incelenmesi neticesinde türkü sözlerinde en çok şiddet ifadesi içeren bölgenin İç Anadolu Bölgesi olduğu tespit edilmiştir. TRT halk müziği repertuarında yer alan İç Anadolu Bölgesine ait 1440 adet türkünün 203'ünün şiddet unsuru içerdiği saptanmıştır.

TRT halk müziği repertuarında bulunan İç Anadolu Bölgesine ait türküler içerisinde en çok Sivas türkülerinde, en az ise Karaman ve Aksaray türkülerinde şiddet ifadelerinin yer aldığı belirlenmiştir. Bunun gerekçesi olarak, Sivas türkülerinin 524 türkü ile İç Anadolu Bölgesi türkülleri içerisinde en yüksek orana sahip il olması gösterilebilir. Konya'nın 100 türkü ile 13 il içinden 6. Sırada yer almasına karşın Karaman'ın en son sırada olması dikkati çeker. Bu durum, Karaman'ın 1989 yılında Konya ilinden ayrılarak il olması, belirtilen zamana kadar repertuarda yer alan türkülerin yöresinin Konya olarak gözükmeye şeklinde açıklanabilir yanı sıra aralarındaki yüzde farkının çok olması için de açıklayıcı bir gerekçedir. Aynı durum 1989 yılından önce Niğde iline bağlı olan Aksaray için de geçerlidir. 8 türkü ile şiddet ifadesi içeren Niğde yöresine bağlı türkülerin, 3 türkü ile Aksaray yöresi türkülleri birbirleriyle kıyaslandığında aralarında sayıca büyük bir fark olmamasına karşın, toplamları düşünüldüğünde il sıralamasını değiştirebildiği göz ardı edilmemelidir.

Türkülerin şiddetin boyutları açısından incelenmesi neticesinde, en çok psikolojik şiddet boyutuna, en az ise cinsel şiddet boyutuna sahip türküler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İç Anadolu Bölgesinde yer alan ve sözlerinde şiddet unsuru içeren toplam 203 türkü içerisinde random seçilen birkaç türkü örnek olarak verilmiştir: “Ali efeyi vurdular” isimli türkünün sözleri analiz edildiğinde; *...bir kayada vurdular..., ... al kanlara koydular... vb.* gibi ifadelerle rastlanıldığı görülmektedir. Buna paralel biçimde “Keklik idim vurdular” isimli türkünün sözleri analiz edildiğinde de; *...keklik idim vurdular, kanadımı kırdılar..., ...kastın canıma keklik... vb.* gibi ifadeler görülmektedir. Bu bağlamda bu ve benzeri türkülerde gözlenen şiddet türü %9'luk oran ile fiziksel şiddet boyutunda sınıflandırılmıştır.

“Sarardım ben sarardım” isimli türkünün sözleri analiz edildiğinde; *sarardım ben sarardım..., ...ben bu dertten ölürsem... vb.* gibi ifadelerle rastlanıldığı görülmektedir. Benzer şekilde “Ağ gül seni camekanda görmüşler” isimli türkünün sözleri analiz edildiğinde de; *... beni böyle yakar gor gider misin, ...kaderime küstüm... vb.* gibi ifadeler görülmektedir. Bu durumda bu ve benzeri türkülerde gözlenen şiddet türü %32'lik değer ile psikolojik şiddet boyutu kapsamında değerlendirilmiştir.

“Ey sultanım (bal dudaklım)” isimli türkünün sözleri analiz edildiğinde; *... kısrak huylum, ... kovaladım yordum seni..., ...bal dudaklım..., ... yesem seni..., ... içsem seni..., ...sarsam belin... vb.* gibi ifadelerle rastlanıldığı görülmektedir. Aynı şekilde “Suda Balık Oynuyor” isimli türkünün sözleri incelendiğinde; *...canım sana kayıyor, açma güzel sineni cahilim aklım gider... vb.* gibi ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bunlara paralel biçimde “Halkalı Şeker Şam Fıstık” isimli türkünün sözleri analiz edildiğinde de; *...çok salınma güzel yârim cahilim aklım gider... vb.* gibi ifadelerle rastlanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda bu ve benzeri türkülerde gözlenen şiddet türünü ise %7'lik değer ile cinsel şiddet boyutunda sınıflandırabilmek mümkündür.

Örnek olarak alınan türkülerin içeriğindeki fiziksel şiddet boyutu “*vurmak, kırmak, cana kast eylemek, al kanlara boyamak*” vb. gibi ifadeler ile psikolojik şiddet boyutu “*sararmak, ölmek, yakmak, kadere küsmek*” vb. gibi sözcükler ile cinsel şiddet boyutu ise “*açma sineni, canım sana kayıyor, salınma*” vb. ifadeler ile sınıflandırabilmek mümkündür.

İç Anadolu Bölgesi şiddet içerikli türküler il bazında değerlendirildiğinde “Ali efeyi vurdular” %7'lik dilim ile Konya türkülerinde, “Keklik idim vurdular” %4'lük dilim ile Çankırı türkülerinde fiziksel şiddet boyutu altında “Sarardım ben sarardım” ve “Ağ gül seni camekanda görmüşler” %36'lık dilim ile Sivas türkülerinde psikolojik şiddet boyutu altında “Ey sultanım (bal dudaklım)” ve “Halkalı Şeker Şam Fıstık, Suda Balık Oynuyor” %7'lik dilim ile Eskişehir ve Kırşehir türkülerinde cinsel şiddet boyutu altında toparlandığı görülmektedir.

İç Anadolu Bölgesi türkülerinin illere göre dağılımı kapsamında şiddet içerikli türkü sayısının genel il türkü sayısına oranı incelendiği zaman ortaya çıkan tablo, en çok türkü sayısının Sivas ilinde olmasına rağmen, oranlar dikkate alındığında en çok şiddet içeren türkü sayısının 8/31 oranla (%25,8) Niğde ilinde olduğunu gösterir. İç Anadolu bölgesinde yer alan diğer illerin şiddet içerikli türkü sayılarının toplam türkü sayılarına oranı kapsamında Niğde'den sonra en fazla orana sahip iller 15/59 oranla (%25,4) Çankırı ve 25/101 oranla (%24,8)

Kayseri'dir. Bu illeri 10/48 oranla (%20,8) Nevşehir, 10/50 oranla (%20) Kırıkkale, 3/16 oranıyla (%18,8) Karaman, 24/140 oranla (%17,1) Kırşehir, 3/19 oranla (%15,8) Aksaray takip etmektedir. Diğer iller sırasıyla, 15/100 oranla (%15) Konya, 12/85 oranla (%14,1) Eskişehir, 20/142 (%14) oranla Ankara, 16/125 oranla (%12,8) Yozgat'tır. 42/524 oranla (%8) Sivas, şiddet içerikli türkü sayısının toplam il sayısına oranı kapsamında sıralamanın sonunda yer aldığı saptanmıştır. Bu açıdan aslında en çok türkü sayısına sahip olan Sivas ili, şiddet içerikli türkü oranlarına bakıldığında en az şiddet içeren türküye sahip ildir.

Bu araştırmada, insanların şiddete olan yatkınlıklarının türkülerle ne kadar dile getirildiğini, hangi tür şiddet unsurunun türkülerde daha fazla bulunduğunu, insanların duygu, düşünce ve ruh hallerini türkülerle ne kadar yansıttıklarını, İç Anadolu bölgesinde hangi yörelerin daha fazla şiddet unsuru bulunduğunu saptamaya çalışıldı. İç Anadolu bölgesinde en çok psikolojik şiddet içeren türkülerin yüzdelik oranı dikkat çekmektedir. Psikolojik şiddet boyutunun diğer boyutlara oranla daha fazla olması yöre sosyo-ekonomik yapılar, coğrafi yapısı gibi etkenlerle ilişkili olabilir. Diğer dikkat çeken boyut ise türkülerde cinsel ve fiziksel içerikli şiddet ifadelerinin az olmasıdır. Bunun sebebi olarak ise İç Anadolu bölgesi insanının kültürel yapısı, aile yapısı ve ekonomik boyutları söylenebilir. Bu gerekçeler, yazarların bireysel görüşü olup, şiddet boyutlarının dağılım gerekçeleri ancak ileride farklı disiplinlerin, farklı kurumların yapacağı bilimsel çalışmalarla tartışmak mümkün olabilir. Aksaray ve Karaman illerinde şiddet içeren türkülerin az olmasının nedenleri arasında sonradan il olmaları ve ters bir orantı ile ele alındığı zaman aslında Aksaray ilinde 16 türküde 3 türkü, Karaman ilinde ise 19 türküde 3 türkü şiddet içerdiği tespit edilmiştir. Sivas ilinde ise 524 türküde 42 türkü şiddet içerdiği tespit edilmiştir. Sayısal veriler neticesinde 524 türküde 42 türkü, 19 ve 16 türküde 3 şiddet içeren türkü bizlere Karaman ve Aksaray illerinde daha fazla şiddet içeren türkülerin olduğunu göstermektedir. "Vural, Göher, F. İstanbullu, S. Cinsel Çağrışımlı Türkü Sözlerinin Bölgelere Göre Dağılımı. İstanbullu, S. (2014) Kültür ve Müzik Eğitimi Ögesi Olan Türkülerde Kadın Temasının Analizi. İstanbullu, S. (2018). Amatör Müzik Topluluklarındaki Kadın Üyelerin Sosyokültürel Profilleri (Niğde İli Örneği) başlıklı çalışmalar araştırmamızın daha önce yapılmadığı ve ismi geçen çalışmada türkülerdeki cinsel içerikli temaları saptaması açısından başka bir tartışma boyutunu ele almıştır. Farklı disiplinlerde ya da devletin iller bazında genel şiddet, kadına şiddet, şiddetin boyutlarına ilişkin yapılan çalışmaların bu tespitlerle karşılaştırılması olabilir. Bu çalışmada belirlenen amacın dışına çıkacağı için bu çalışmada yer verilmemiş olup, farklı bir çalışma kapsamında bu çalışmadan elde edilen veriler ile karşılaştırmalı bir çalışma gerçekleştirilebilir.

Etik Metni

Bu makale de dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Araştırmada yazarların katkı oranları; Ahmet Selçuk BAYBURTLU % 30, Duygu ULUSOY YILMAZ %40, Funda KEKLİK KAL % 30 oranlarındadır.

KAYNAKÇA

- Altınölçek, H. (2004). Tedavide müzik ve antik dönem'de uygulanması. *Müzik ve Bilim Dergisi*. Sayı:1 Mart.
- Bilican Gökkaya, V. (2011). Kadına yönelik ekonomik şiddet: Sivas ili örneği (Cumhuriyet Üniversitesi) örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken*. 3 (3). 129- 145.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*. 9(2), 27-40. s.27.
- Can, Y. (2013). Kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet temelleri: Niğde örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*. 5 (1). 203- 216.
- Colombe, C. (2006). *Müziğin insan ve hayvanlara etkisi*. Ötüken yay.
- Çelik, G. (2014). Eşlerarası Şiddette Tipolojik Yaklaşımlar: Şiddet Uygulayan Erkeklerin Genel Özellikleri. V. Işıkhhan içinde, Prof. Dr. Gönül Erkan'a Armağan Sosyal Hizmet ve Mülakat (s. 247-264). Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma, Uygulama ve Geliştirme Derneği.
- Düzgün, D. (2009). Erzurumlu Kami Hakkın Da Yapılan Çalışmalar Yeni Belgeler Ve Bilgiler. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi.
- Ersan, A. (2012). "Şiirde Coğrafi Yapı: Çarşamba Örneği (Samsun)", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*.
- İçağasıoğlu Çoban, A. (2014). Kadına Yönelik Şiddetin Önemli Bir Bileşeni Olarak Toplumsal Cinsiyet. V. Işıkhhan içinde, Prof. Dr. Gönül Erkan'a Armağan Sosyal.
- İstanbulu, S. (2014) Kültür ve Müzik Eğitimi Ögesi Olan Türkülerde Kadın Temasının Analizi. T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Genç, N, H. (2007). Kadın, Şiddet ve Bazı Türkülerdeki Yansımaları, Kadın Çalışmaları ile ilgili Etkinlikler, Notlar ve Raporlar/ Activities, Notes, and Reports on Women's Studies, Şırnak Üniversitesi, 2007.
- Gürbüz, M. (2018). TRT THM Repertuarındaki Curcuna Usûlü ile Ölçülmüş Kerkük Türküleri Üzerine Bir İnceleme. İstem / 32 December.
- Gül, M. E. Sepetci, T. (2018). Sinemada Şiddetin Estetize Edilmesi: Zincirsiz ve Birkaç Dolar İçin Filmlerinin Metinlerarası Karşılaştırması, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi.
- Güven, M. (2005). Türkiye Sahasındaki Hikâyeli Türküler Üzerine Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Karasar N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi (16. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kemaloğlu, Ö. G. (2008). TRT televizyonlarında yayınlanan çocuk programlarının müzik eğitimi açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, E. (2017). Hekimbaşı Edvarının Sistemik Müzikoloji Açısından İncelenmesi, Rast Müzikoloji Dergisi Uluslararası Müzikoloji Dergisi.
- Kırloğlu, Kalaycı, H, İ. Kırloğlu, Mehmet. Akpınar, B. Şenel, D. Demirel, R. (2016), Şarkılarda Kadına Yönelik Şiddetin İzleri: Niteliksel Bir Çalışma. Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 4, Sayı 8, Bahar 2016.
- Kılıç, A. Gürkan, Can, Ö. (2021) Gebelik, Doğum ve Doğum Sonrası Dönemde Müzik Terapinin Kanıt Temelli Kullanımı. KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.

- Kirk-Duggan, C. (2014). Sacred and Secular in African American Music, The Oxford Handbook of Religion and the Arts. Oxford University Press. Erişim linki: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780195176674.001.0001/oxfordhb-9780195176674-e-036?print=pdf>
- Kocacık, F. (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. C.Ü. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2 (1). 1- 7.
- Kreutzer, J. N. (1991). The Limbic System and Its Role in Affective Response to Music, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/875512339101000105>, (erişim tarihi: 11.04.2021).
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. Bağlam Yayıncılık.
- Levendoğlu, N. (2020). Geleneğe Bağlı Yenilikçi Tavrın Kült Bestecisi Cinuçen Tanrıkorur ve Bir Temsili Eser. *Erdem*, 0 (78), 151-188. DOI: 10.32704/erdem.749154.
- Mavili Aktaş, A. (2006). *Aile içi şiddet kadının ve çocuğun korunması kişisel gelişim serisi 11*. Elma Yayınevi.
- Mavili, A. (2014). *Aile içi şiddet*. Elma Yayınevi.
- Sağır, A. ve İnci, Ü. H. (2012). Bir facebook grubunda kadına şiddet haberlerinin değerlendirilme biçimi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*. 1 (3), 200- 238.
- Schoen-Nazzaro, M. B. (1978). Plato and Aristotle on the Ends of Music. *Laval théologique et philosophique*. Volume 34, numéro 3.
- Şenel, O. (2014). Problem Müzik Kavramı ve Bir Problem Müzik Türü Olarak Arabesk, The Journal of Academic Social Science.
- Taşal, B. Vural, F. (2011) Şarkı Sözlerinde Şiddet Ögesi: Aksaray İli İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- T.R.T Nota Arşivi.
- Uslu, M. (2007). Çocuklarda ve gençlerde müzik eğitiminin önemi üzerine bir değerlendirme, *Müzik ve Bilim Dergisi*. Sayı:7, Mart
- Uslu, R. (2020). Güfte Mecmualarında Bu Müzik Eseri Kimin Problemi ve Müzikolojik Bir Metot Önerisi. *Yegah Musiki Dergisi*, 3 (2), 137-153.
- Uluçay, T. (2018) Lise Öğrencilerinin Dinledikleri Müzik Türlerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*.
- Vural, Göher, F. İstanbullu, S. "Cinsel Çağrışımlı Türkü Sözlerinin Bölgelere Göre Dağılımı, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/18 Fall 2016.
- Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis, erişim linki: <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%201%093%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4> , erişim tarihi: 13.04.2021.
- Yetim, D. ve Şahin, E. M. (2008). Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*. 2 (2), 48-53.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, G. Baydan, T. (2018). Trt Repertuarına Kayıtlı Bergama Türkülerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*.